

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

PUGNA PRO PATRIA

ANY II.

NUM. 57.

Tortosa 7 Febrer de 1904

LA CATALUNYA QUE VOLÉM. — «Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas. — Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa. — Acullit com a propi al foraster que á trevallar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á juzgar, cada bù à casa seva, que prou hi té que fer peramenténdreshi. Els empleats de la derra y pochs, actius y inteligents. — Enfoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys. — Las universitats y escolas tornadas a son esser: obradors d' avosos de la ciencia y planter de filosofes y juristes. A fora la ensopida rutina. — Intimament unida á la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriamen religiosa y ilustradament tolerant. — Repobladas las montanyas per grans boscos, trecant pels singles relíquies els monuments ènrunats o antichs y alsarne d' un art fill legitím del antich criat en els avosos actuals. Voltar les vellases poblacions históricas de populoses y amplias ciutats modernes — Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d' una nació séria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer interviudre en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca. — Volém deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats. — Però obtemirho tenim lo precis: Força, riquesa y inteligència. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que á cap ens manca: L' amor á la Patria.» — LLUÍS DOMÈNECH Y MUNTANER.

PREU DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes.
Fora semestre.

DIRECCIÓN Y REDACCIÓN

Carrer del Parc, N.º 8.

Tortosa 7 Febrer de 1904.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenuts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diumenge 7 de Sexagesima Ntra. Señyora de la Bonanova. S. Romualdo ab. y s. Ricardo rey. — (I. B.) — Dilluns 8 San Joan de Mata fdr. — Absolució general en la Trinitat. — Dimarts 9 Sta. Apolonia vn. mr. y s. Nicéforo mr. — Dimecres 10 Sta. Escolástica v. y s. Guillem hermità. — Dijous 11 Los set servents de María fundadors. — Divendres 12 (Abans en Barcelona) Stas. Eulalia v. y m. y Humbelina v. — Disapte 13 S. Benigne mr. s. Fulcran y sta. Catarina de Riccius vg.

Una aberració

S' ha fet proverbial per tot Catalunya l' sentiment d' indiferència ó despego, per no dir de desafecte, ó d' hostilitat dels tortosins envers l' anomenada regió, y l' cert es que eixe concepte en que s' ens té no es del tot inmereixut. La existència de LA VEU DE LA COMARCA, que es una protesta viva en contra del esmentat sentiment, no prova mes que ell no es tan general com en los temps passats, que quicuns fills de Tortosa y sa comarca, fentse carrech de rahons històriques, patriòtiques y de comunitat d' interessos que ns uneixen a Catalunya, no volen ferse solidaris de dit sentiment, que no es mes que manifestació d' una lleugeresa imperdonable, ó d' un esperit indelicat, ó d' una inteligència poch cultivada; en una paraula; d' una aberració antipatriòtica, que no fà gens de favor á qui la pateix y s' deixa dominar per ella.

Pera combatre l' esmentat sentiment, que tan poch honra a la nostra comarca, fins á lograr ferlo despareixer seria molt convenient averiguar les causes que l' han produït. Jo, francament, no m' conto ab forces pera portar á cap semblant empresa; pero presenteixo, y ab tota ingenuitat exposo l' meu jui, que precisament les rahons que mes ens haurien de moure á ser catalans pels quatre costats, tan catalans com los del ronyó de Catalunya, han creat aquell esperit de desafecte; per quin motiu he dit que ell significa una aberració antipatriòtica.

Tortosa, entre les ciutats de la seua categoria, pot enorgullirse llegi-

timament de poseir una historia glòria. Quant no tingues altres mèrits, que n' te molts y molt variats, lo sol Còdich de les Costums la posaria á una altura inmesurable; no encara per lo que es lo Còdich en si, un monument legislatiu que pot figurar al nivell dels mes perfectes de son temps, sino per quant ell es l' expresió d' una cultura y d' un bon sentit dels moradors de Tortosa en quina època van anar desenrrotllanç y perfecionantse les institucions que integren la legislació tortosina, que ja ls voldriem ara no sols pera nosaltres los descendents d' aquells homes de tan bon seny, sino pera les classes directores de la nació espanyola, que pot ser seria l' modo mes segur de deslliurarla de son esgarriament y encaminarla á port de salvació.

Ara anem á veure: les glories de l' història de Tortosa s' poden servir de fonament, en bona llògica, pera que ls fills d' aquesta ciutat y sa comarca puguen mirar á Catalunya ni ab aversió, ni ab desvío, ni tan sols ab indiferència y com per demunt del muscle?

Es veritat que Tortosa va disfrutar de cert grau d' autonomia que li va servir pera poder desenrotllar les seues institucions civils y jurídiques, tan sabies, tan pràctiques y de tanta saba local; y l' haver tingut aquella autonomia y l' haverne fet tan bon ús, pareix com que done quisqua legitimitat al sentiment d' exaltació de sas propi valer y suficiencia; pero eixe sentiment may pot esborrar sense perjui dels furs de la rahó, de la justicia y de la gratitud, la memòria de qui y com va posar a Tortosa en condicions d' expandiment de sas bonas aptituds, y després va seguir protegintla y respectantla, fent axis possible que adquirís sagell de pròpia personalitat, y per cert ben lluhida y esplendent.

Tot això ho deu Tortosa á Catalunya, quins sobirans la van deslliurar del poder dels serrahins, la van fer cristiana y civilizada, li van concedir l' autonomia de que va disfrutar y baix quina autoritat y protecció va viure Tortosa en los dies mes glòriosos de sa historia.

Pera qui li sobra la rahó no hi ha res de mes segur efecte, en quançevol polèmica, que adoptar los punts de vista de son contrincant á fi de

convencel; com pera apresurar la derrota d' un enemic en guerra armada quan se tenen forces molt superiors á n' ell, no hi ha com anarlo á buscar á les seues posicions.

Consequents á n' eixe principi concedien que Tortosa no siga ni hagi sigut part integrant de Catalunya: lo que no s' pot negar es que, aixis com ara viu baix l' hegemonia de Castella, va viure baix l' hegemonia de Catalunya desde que va ser reconquistada als moros fins á l' unió de les dos regions en lo reynat dels reys catòlics. Donchs bé: compares lo que ha sigut Tortosa en eixos dos diferents temps, y si la gratitud ha de guiar sos afectes, á veure per quina regió pot sentirlos de mes forta adhesió y d' amor mes intens.

Tortosa, baix l' hegemonia de Catalunya, va ser com una veritable nació, petita per son territori, pero gran per la sabiesa de sas institucions. A que ha arribat Tortosa baix l' hegemonia de Castella. A ser un poble com quançevol altre, víctima de la voracitat del Estat centralista, esclau y lligat per una legislació de tendencias absorbentes y uniformistes y de caracter exòtic; un simple cap de partit com Falset ó Alboeacer; una seu episcopal amenaçada pels caprichos y despotisme dels governs centralistes de convertirla en seu parroquial com la de Alfarà ó Pauls.

Que no s' ens vinga dient que no hi ha tal hegemonia castellana: que no s' tracta mes que de la pàtria espanyola y que, devant del sentiment d' amor d' eixa pàtria, tenen que desapareixer los particularismes regionals y que ns devem confondre en lo mateix amor, axis los castellans com los catalans. Totes eixes rahons no impidexen que l' hegemonia castellana siga un fet que, desde l' unió de les corones d' Aragó y Castella, han anat imposant los governs centralistes ab perseverància digna de millor causa. S' ens ha imposat l' idioma castellà en tot l' oficial y semioficial, s' han provat enmotillar al patró castellà totes les institucions jurídiques, esborrantse la fesomia propia de les diferents regions y, s' ha per instant d' un mal esperit, s' ha pelat de descert, s' ha per malvada intenció, per efecte de les disposicions del Estat,

durant l' hegemonia castellana, s' han anat secant moltes fonts de riquesa de les atres regions, com si s' tingüés gelosia de la prosperitat d' elles, ó s' temes que vivint pròsperes puguessen conservar millor y enrobustir sa personalitat.

«A què s' deu sino á n' eixes mala-haurades disposicions que Tortosa no siga una plassa de comers naval d' importància europea, com ho seria en un' altra nació mes ben administrada que la nostra, donada sa situació topogràfica apropi de la desembocadura del riu mes caudalós d' Espanya, ab la base de sa antiga y numerosa marina ja extinguida y ab la varietat, abundància y bona qualitat dels productes de sa comarca?

No es donchs, Tortosa de les ciutats que menys han perdut ó han deixat de guanyar durant l' hegemonia castellana y, no obstant, regnen aquí mes corrents de simpatia y adhesió per tot lo castellà y de fredor y desvío per lo català, que sols s' explicarien racionalment invertint los termes dels resultats que pera Tortosa haguessin produït respectivament les hegemonias catalana y castellana.

Evidentment, Tortosa, es avuy en dia la ciutat mes castellanizada de totes les de Catalunya. Aquí s' acostuma á mirar tot lo castellà com á exornat d' un sagell de superioritat, de finor, d' elegància, y á lo català com á vulgar, ordinari y bast.

Hora es ja de que desapareguen d' entre nosaltres eixes tontes preocupacions, y no ja perque no tenen rahó de ser midesde l' punt de vista de l' història, ni de la gratitud, ni de la comunitat d' idioma ab Catalunya, ni de atres rahons per l' estil, sino per la simple conveniència que, en igualtat de circumstancies, si fora possible considerar á Tortosa com a ciutat neutral entre Catalunya y Castella, ens aconsellaria l' unió intima ab la primera de eixes dos regions; y pera demostrarho, ni hi ha prou ab comparar quin es l' esperit que informa la vida de cada un dels dos centres mes importants d' elles: lleugér, gandul, bullanguer y xulesch lo de Madrid; serio, laborios y estudiós lo de Barcelona, y encara cal tindre en conte que Barcelona te que esmessa bona part de les energies de son esperit en defensarse con-

tra la malefica influencia de la gent de Madrid, que, aprofitant insidiosa y alevosament totes les ventatges que 'ls hi dona l' tindre la paella pel mánich, fan los impossibles per desnaturalizar lo sencer caràcter català.

A. M.

Per Tortosa

El dia 1 del mes que som varem enviar à la Redacció del *Correo Ibérico* l' escrit que a continuació reproduim, qui fou inspirat per l'amor intens que sentim en vers lo bon nom de Tortosa y de sa història.

Remitido interessant

En l' ultim número del periodic local titulat *El Eco de la Fusió*, ab verdader pesar, ha lléxit el primer soit de crònica, en el que després de exposar variés rasons per les què l' Ajuntament deuria obrir travalls publics afi de donar faena als obrers diu:

«En este concepto le apuntaremos el derribo del torreón que estorbó en la puerta muralla de Remolins, frente al fiel de consumos; que además de los brazos que ocuparía para de nolero, aprovecharían todos sus materiales, para afirmado de las calles, aceras, bordillos y adoquinos.»

Si la trista experiència no 'ns ha gués demostrat que Ajuntaments anteriors acep tressin com á cosa moi factible y convenient lo derribo de monuments històrics com es la esmentada porció de torre, no 'ns hauríam apresurat apendre la pluma y modesta als llegidors del CORREO IBÉRICO, y hauríam esperat fero desde las columnas de la *Veu de la Comarca*, mes talvegada ja hauria sigut tart.

Fa uns deu ó dotze anys (no podem presisar l' any ni la situació política) que previ acort del Ajuntament, se va destruir el noment portal de Remolins, que era un verdader monument, no sols per son aspecte sever y grandios y característic de totes las portes de les fortalesas de la edat mitjana, ab son portal menut arc de mitj punt, obert al peu de un gran pany de paret flanquejat per dos altes torres, un escut de Tortosa y als dos costats, uns baixos relleus representant l' un San Jordi matant al drac, que tenia la dònsella ajonollada en son enfront en actitud suplicant, del altre sols ne recordem la figura del Salvador; coronat tot per un almenat conservançs los permonds que sostinen la barbacana alta y un gran pedrer ó matracá no faltant la regata que senyalaba havia tingut lo seu correpònent pont llevadís que estava protegit per las dos fornides portes de secció rectangular y en las que si veyan las fletxes de las què eucara se'n conserva una, en el tres de torre que's tracta de destruir i que no va desapareixer junt ab la demés obra de la portalada, tal vegada per haverse acabat los fondos.

Dit derribo, no sabem las rasons què 'varen motivar, mes si que recordem, que tan l'escut com lo baix relleu, varen ser destinats a convertir los en maxachaca, mes com la pedra era de la que sen diu molla, (arenisca) no servia y los travalladors se contentaren en trosejir la y deixarla en un munt, detrats del fiel del Temple, d'ahont fou mes avant recullida per mi y portada al Museo, haven completat l'escut, quina factura no volem deixar pasar sense detallar, per si de nou tornava a perdres, ja que's l'unic que coneixem, estiga format per la torre sobre un camp orlat per una branca de roureda ab bellotas y una palma.

Ara be, si en aquella feixa tot lo moment se destruïa, què rasons de estrany s'acabés de complir arrissat lo poc que 'n queda en peu y que fou respectat al de rriba las muralles a ell properas? Creyem que no.

Mes perquè aixís no siga, es perquè de-

manem suspenga l' Ayuntament el pendal acort, procurant ans informarse, de que dita torre es la fita ó molló Nort de la vella Dertusa ó població romana, segons acusan los sillars ó carreus, abus colgats de sa basa, fita que conservaren los alarbs al ser amos de Tortosa y que los nostres ante passats, ab sa sanc mes de cent voltes tot detensan sa llar santificaren. Aquell molló té escritas en las pedras ames de pagines historicas las de la transformació que ha sufert al pis-terré quin en la fecha de la construcció de ditas torres estava tres metres corante centimetres mes baix que la rassan del carre Majó de Remolins segons varem tenir ocasió d'observar al descobrir se els basaments de la columnata de un edifici romà, al ferse la cloaca de dit carré.

No podem ser mes llares y acabem de manan que per el bon nom de Tortosa, per respecte a la historia patria escrita per nostres avant-passats á costa de tans sacrificis, per amor al art y per l'espiritu de cultura de que devem estar animats tots, no 's portaria cap semblan obra, ja que si es vol dar feyna als obrers no es menester continuar destruïnt sino al revé: edificant y construïnt que prou faltats n'estem d'obres series y profitoses.

L' *Eco de la Fusió* en son número del dijous ens contesta dienens qu' ell no hi ha sapigut veuri res en la esmentada torre de tot lo que deyem hi havia y que no hu vol discutir y com se vulga que l' Ajuntament no ha acordat lo derribo qu' es lo que demandabam, resulta inutil lo parlarne mes. No obstan constili al *Eco* que dita torre es un recor historic importantissim conforme sosteniem en el remítit.

Contestació al Pàges de Remolins

Sinyó Bal-le: Dixe aná á tots los de Remolins; prou contents poden ésser de tindre 'ls drets d' ací dins.

Ecls plorant sempre solen consegui mes que ningú; mes los veïns de Jesús may han tingut lo que volen.

La nostra mala nissaga data d' anys, y estém tan mal iqué 'ls veïns de l' Arrabal sols som bons pera la paga!..

Ecls tenen gas de primera; tenen séries pels carrés i pera 'l mes compromés se 'ls ha fet la bullonera.

Lo fanguché aqui es etern. Quan fa lluna no hi ha llum y en les nits fosques d' hivern en ves de llum, tenim fum.

Aquí no hi ha un carré net; per tot arreu hi ha mals passos en y tohom se 'n va de nassos á la paret de Soquet.

Sinyó Bal-le: Hi ha rahó pera que vinga á Jesús. y si á l' hora no está fús diguem lo nom del bacó.

Chimo Gandungnes (pàges) Jesús, febrer 1904.

De transcendència per la Ensenyansa à Catalunya

LECTURA BILINGÜE per Salvador Génis. — De transcendència creiem qu' es aquest llibre, y no solzament considerant son valor intrínsec, innegable per lo bon método adoptat en los trossos escollits, al efecte de apendre de llegir en català y de traduir en castellà els noys y noyas de las escolas de Catalunya, sino per lo molt que significa una concessió gubernativa en los temps que correm.

Sobre això últim ens plau sobremesa copiar la carta del autor ab que 'ns fa ofrena de llibret tant important:

“Per Real ordre de 2 del present més, publicada á la *Gaceta de Madrid* del 10, aqueix llibret ha sigut declarat útil pera servir de text á las escolas de Catalunya,

á proposta del Consell d' Instrucció pública.

No necesito senyalar.... la transcendental importància que té aqesta R. O., pera la llengua y les nostres escoles de noys y noyas, després del tristament célebre decret del comte de Romanones, que queda derogat de fet per la novíssima disposició.

Es aquesta la primera concessió que Catalunya arrenca al Centralisme en materia de las reivindicacions relacionadas ab la llengua docent.

Encara que fa 35 anys que començà una campanya de tota ma vida en tal sentit publicant l' any 1869 EL AUXILIAR DEL MAESTRO CATALÁN, al obtenir en ma vellesa el desitjat triomf, me sento satisfet y content de mos constants esforços pera obrir á ma rica y estimada parla les portes dels estudis de la regió catalana.

Grat sia á Deu y en profit de nostra Patria natural.”

Llàstima gran que sigan tan pochs los professors de pública ensenyansa que 's preoculen d' aquesta obra de patriotisme y de progrés; de progrés, dihém, porque ho es respectar y completar l' obra de la naturalesa ab quins principis sabis y sobirans pretenen inspirar 'ls moderns pedagogos.

Felicitam de totes maneres al antich mestre.

(De *La Comarca de Leyda*).

Al monument al Dr. Robert

Conforme estava anunciat diumenge ultim tingué lloc la benedicció y colocació de la primera pedra del monument á Robert aquin acte y assistiren totes las Autoritats, Corporacions científiques, literaries y polítiques de Barcelona y representacions de casi tots los pobles importants de Catalunya y tota la premsa Catalana.

La gentada omplia tota la plassa de la Universitat y los balcons y terrats de las casas properas que aplaudi y victorajá l' acte que fou coronat ab lo cant patriotic dels Segadors.

A continuació copiem de la “Veu de Catalunya” l' acte de la benedicció y colocació de la pedra y un extracte del discurs de Rusinyol.

Benedicció de la pedra

Revestit el cardenal ab capa pluvial y portant la mitra ab la imatge del barceloní Beat Joseph Oriol y ab la orla de las quatre barras, ha procedit a la benedicció del ciment posat eu una artística gaveta y de la pedra, sostinguda, com hem dit, per una cábria.

Assistian al Prelat en aquesta cerimònia el rector dels Àngels mossen Vicens Triadó, a quina parroquia pertany la plassa, y el mestre de ceremonias de la Catedral doctor Saladrigas.

Un cop beneida la pedra, el cardenal ha agafat una paleta de ciment y l' ha tirada al fons del lloch hont havia d' ésser posada la pedra. Després ha cedit la paleta al senyor Rusinyol, qui ha fet la mateixa cerimònia, en representació de la comissió organitzadora del monument, y successivament han anat repetintlo el senyor governador civil, el president de l' Audiencia, el de la Diputació, l' alcalde, el rector dels Àngels, el doctor Farjas, del claustre de Medicina, el senyor Doménech pels diputats a Corts, el marqués de Camp, pels senadors, el senyor Maragall pel Ateneu Barceloní, el doctor Rubió per la Universitat, el doctor Guerra per l' Academia y Laboratori de ciències mèdiques, el senyor Girona per l' Institut de San Isidre, el senyor Monegal per la Cambra de Comers, y el senyor Perpiñá per la família.

Inmediatament el marqués d' Alfarràs, secretari de la comissió, ha llegit l' acta, extesa en un artístich pergami, y que havia d' ésser fidada dins de la pedra.

Mentre era firmada l' acta, el senyor

Rusinyol ha dirigit la paraula a la concurredia.

Discurs del Sr. Rusinyol

Barcelona, cap y casal de Catalunya, honra avuy la memoria d' un de sos més ilustres fills, pagat aixís un deute d' agraiement en vers al metge docte, al sabi catedràtic, al home de bons sentiments, al digne diputat per Barcelona, al valent defensor de las ideas autonomistas, font de tota llibertat, esperó de vida, redempció dels pobles. (Aplausos).

Comensem les obres del monument al may prou plorat doctor Robert, enterrat entre las runas de lo que un jorn foren murallas de Barcelona, una pedra forta com nostre dret, vella com nostra història ferma, valenta com nostra decisió y nostre amor a la terra. Y l' enterrém devant per devant del temple de la ciència, del temple del saber.

Simbolizará l' monument al Dr. Robert, nostre passat gloriós senyalant un esdevenir plé de ventura, plé de felicitat, d' amor y de progrés. (Aplausos).

El doctor Robert honrà a Catalunya, honrà a Espanya: Catalunya y quants l' estiman, honran avuy la seva memòria. Aixís ho fan els pobles dignes que s' estiman. (Gran aplausos).

Demà, quan senyalém als nostres fills el monument al doctor Robert y ens preguntin ¿qué hem de fer? ¿ahont hem d' anar? els respondrem: el gran metge, l'home de ciència, el treballador infatigable, el bon patrici, vos ho senyal: treball, llibertat, progrés, patria; aquest és vostre lema.

Seguíulo, seguimlo, si; y aixís farém lo que batega en tots els nostres cors: farém patria rica, farém patria plena.

(Llarga ovació y viscas a Catalunya).

D' assí y d' allá

¿Si hi vindrà ó no hi vindrà l' Rey á Catalunya?

Esta es la pregunta que pareix interessar a molts.

Yo 'ls diré: dificulto que hivinga.

Y m' explico: Fa de mal estar en un mateix país molts Reys alhora,

Vetaqui, doncs perque 'm temo que Don Alfons no 'ns vindrà á vore

Com que segons mos diuhem los d' allà, tots los catalans portém un rey

Los homes politics de tots los partits espanyols son una delicia per sa formalitat.

Avuy diuen que si; demà que no.

Avuy pensan aixís; demà aixás.

Are no vull se diputat; ara si.

Ara 'm retiro del mon; are m' hi caso.

Are vaig de brassat ab este; ara ab est altre.

Y aixins vá la comèdia.

¡Quanta larsa!

Y per la nostra part.

¡Quanta paciencia y badocaria!

Los partits politics son la peste de Marsella per la nostra veritable regeneració política y social.

Qui 'ls fomenta es un enemic dels seus propis interessos.

No hi deu haver altre partit que 'l de la Patria.

La Patria està pel demunt de totes les concupiscencies.

Lies partits politics, tots, son una concupiscència.

Y la concupiscència es l' arrel de tots los vics y iniquitats.

Per xó vivim en un mon d' injusticies.

¡Alcém los cors!

L' Antón Maura, parlant del estat de' opinió que la campanya secretaria de la prensa de la villa y corte omogué contra del P. Nozaleda compará aquell ab un got de cervesa; mol a d' espuma y res de suc.

La comparació esta es digne d' un gran pensador, aixins com d' enar aplicada á un poble com l' espanyol.

Los estats d' opinió aquí 'ls mou aquí Espanya?

¡Sempre la meteixa premsa!

¡Molta espuma y res de suc!

Per aixó cada dia aném á mènecs mos falta l' suc de la vida; y de rrrera de l' espuma mos venen:

Les heces de la muerte,

Al safreig nacional están que no s' entenen.

Y quan en una cosa no s' entenen, *Liberanos Domine.*

Y entretant, lo poble paga, gema ga y, faltat de tota protecció, se llansa pels camins del anorreament y de la mort.

Y 'ls del safreix nacional s' ho mi ran tot rient y cantant himnes al deu de l' eloquencia (?).

¡Per aixó si que s' entenen!.

L' amor refà.

L' odi destrueix.

Per aixó l' regionalisme, qu' es tot amor, vol salvar á Espanya.

Per aixó el caciquisme y centralisme, qu' es tot odi y injusticia, mos acaban de perdre l' Espanya.

Qui tingue seny y cor ja sab que li toca fer.

¡Avant y fora.

**

Hi ha qui té odi á son propi llen guatje, l' aborreix, lo desprecia com á lo mes rui.

Un home aixins, ¿quin castic me reix?

Lo castic de que tothom li tingue llàstima y compació, com se 'n té als qui s' han begut lo senderif.

¡A quants hem de tenirne!

Pero es lo cas, qu' ells mos en te nen á natros, per que estimem lo nostre ab amor sens mida.

¡Deu los hi pagui!

¡Y la Patria los hi tingue en conte!

Un amic, bou xicot del tot, prò imbiut per idees exageradament *espanyolistes*, que vol fins compaginar ab les nostres aspiracions d' autonomia, me deya, l' altre dia parlant de questíons literaries:

Vamos, per lo que toca á mi, lo nostre llençatje no mereix los honors de ser escrit; es massa...

Alto, li digue jo, per lo que toca á mi, no mereixes l' honor de ser escoLAT.

Lo cas es igual.

Riberenc.

Retalls

Tothom sab lo terrible accident de la desgraciada Miss María Alix, de 17 anys d' edad, en lo Circo Parish de Madrid.

La premsa catalana, sempre ha viugut clamant contra aquets espectacles barbres y incults, que obligan á exposar constantment sa vida á consemblants nostres, confirmant lo coneget proverbio de la terra que diu que "per la vida, es pert la vida."

Sempre s' ha queixat de qu'es consentis pels gobern spectacles, que, per molta seguritat qu' es tinga, tart o d' hora acaban tragicament.

Sempre ha pregat que no s' permetsin ni corrides de toros, ni carrees de cavalls, ni funcions de Circo, ni exercicis temeraris, que tant inhumans son los que 'ls fan, com los que ho toleran, y 'ls que van á presenciarlo.

Pero dels catalanistes ¿vees qui 'n fa cas? Son quatre bojos, quatre egoistes, sense *hidalgua*, ni sentiments caritatius, que no estiman mes que lo seu, y als demés que 'ls mati un llamp.

Are resulta, segons diu *Le Moniteur de la flote*, que 'ls marins espanyols que s' anegaren á Cavite foren uns héroes, puig no fou Dewey, sino ells qui enfonzen los barcos al veure que no podien sortir victoriosos.

NOTICIES

L' eminent filòleg Mossen Antoni M. Alcover ha tornat de nou á fer un viatge de propaganda pera portar á cap la gran obra del Diccionari Català. A Barcelona ha donat conferencias al Ateneu, Aplech Catalanista, y altra entitats, essent per tot escoltat per nombrosa concurrencia y aplaudit, ha rebut ofertas de molts catalans pera coadiuvar en la obra empresta.

— La secció de propaganda del Aplech Catalaista de Barcelona está organitzant una serie de visitas á las entitats catalanistas de Catalunya, al objecte d' estrenyer los lassos de germanor que deuen existir entre tots los organismes que componen lo Catalonisme militant, y ensembs, aprofitar la ocasió para celebrar ab freqüencia actes de propaganda nacionalista.

El Jusgat Municipal anuncia la provisió del carrec de agutsil de dit Jusgat, podense demanar fins lo dia 15 del que som.

La Sra. Viuda de Joseph Nicolau ens diu per mitx d' atenta circular que ha obert un establecimiento de llibrería, papereria, litografia y demes travalls d' impre-

ta en la plaza de la Constitució n.º 8; admeten igualment suscripcions á revistas y periodics.

Li desinjem multa sort en lo negoci.

A la Diputació provincial de Barcelona se reunirà la comissió encarregada d' activar la suscripció pública oberta pel Cós provincial pera axecar un monument al poeta Verdaguer.

Sembla que son moltes les Diputacions d' Espanya y Ajuntaments de Catalunya que s' han suscrit.

Ab motiu de la colocació de la primera pedra al monument de Robert y corresponen al convit de la Comisió encarregada se pensá en enviar un telegrama de adhesió y com era natural se radicà en la llengua de la terra ahont se celebraba l' acte mes al presentarlo se objectà, que no podria darseli curs y que si voliam que se trasmitís, era precis redactar en la llengua oficial, sinó no anhiria. Semblan imposició no fou acceptada y se redactà en llengua forastera y així fou admes y cursat.

No volem fer comentaris, mes si que farem constar que qualsevol altra nació admet telegramas dirigits á Espanya redactats en català y á Espanya s' admeten telegramas cifrats y convencionals y no s' vol admetre un telegrama quins signes son espresió de la llengua de una de sas regíons, de la que per mofá li diu la heredera.

Despres diran si mirem ab mals ulls tot lo de Ponent.

Galàntament convidats per la Comisió encarregada de portar á cap lo mouiment del insigne patrici En Bartomeu Robert; LA VEU DE LA COMARCA y el Centre Excursioniste delegaren al ferm company de causa En Manel Canivell per que 'ls representes en dit acte, com axis hu feu, envian acte segit d' aeabada la cerimònia, un xardorós y entusiastic telegrama, que fou rebut per los socis del Centre, ab aplaudiments dedicats al recort del sabi metge y del defensor acerrimde las llibertats patrias.

Tortosa, Imp. FOGUET, P. Hospital 5.

— 200 —

Fabricada dicha Torre, la qual se llama del Angel, para la guarda de aquella, la Ciudad la pertrechó de algunas piezas de Artilleria, mosquetes, arcabuzes, con otros pertrechos y municiones necessarias; y nombró oficial, y sol dados para residir en elllos, pagándoles su sueldo, como hasta hoy le paga, y todos los demás gastos continuos que se ofrecen, segun parece *in libro instrumentorum folio 177 et 178*: gastando en ello cada año mucho dinero, por ser como es de muy grande importancia, para seguridad del contrato del mar y de las grangerias que en aquella comarca de tierra ay.

Después en el año 1576 el mismo Rey mandó fabricar una fuerte Torre, en el Puerto de los Alfaques, para seguridad de los que en el se recogian: y por mandarlo su Magestad, emprendió la dicha Ciudad de Tortosa, el nombrar por pagador de la farica á un ciudadano suo, y recibidicha Ciudad el dinero, y asegurarle á su Magestad: de lo qual se le siguió al Real Patrimonio muy grande utilidad, y á la dicha Ciudad muchos gastos, y costas: y por ser cosa, en que su Magestad quedó muy servido, se lo agradeció con su Real carta, y ofrecio hacerle merced. *in libro instrumentorum folio 179.*

Estimaba en tanto el Rey don Felipe Segundo á la Ciudad de Tortosa que cuando hizo la jornada en el año 1580, al Reyno de Portugal, con su real carta le hizo merced de darle razón della, y del derecho que tenía en los Reynos de su Corona, y los oficios que se habian hecho para conseguir pacificamente la possession dellos, asegurandose, que en la ocasión confiaba que le abia de servir con la fidelidad que hasta entonces lo abia hecho: *Ita in libro instrumentorum folio 179: pag. 2 et 180: pag. I.* Y la dicha Ciudad con su innata, y antiquissima fidelidad, con su carta ofreció hacerlo, en todo lo que pudiesse, sin excepcion. Como parece *in libro instrumentorum folio 181: pag. 2.*

En el mismo año de 1580, en el mes de Abril, se tuvo aviso en la Ciudad de Tortosa; de que Morato Aráez con seys Galeotas muy grandes estaba en la costa del mar, de

cessor del dicho Rey don Fernando, como se veo *in libro instrumentorum folio 162.*

Y en las guerras, y perturbaciones que el Sereníssimo Rey don Juan el Segundo, tubo en el Principado de Cataluña, la Ciudad de Tortosa, en socorro de las grandes necesidades que le oprimian, le sirvió con muchos donativos: y señaladamente en el año de 1469, con quinientos florines, para los gastos de la gente de guerra que tenia en el Ejército, con el cual quería dar la batalla al Duque don Juan, y á su gente: assi se prueba con escritura pública *in libro instrumentorum folio 163: página 1.* Y en otra ocasion con ocho azémilas con sus azemilleros para el socorro, que el Sereníssimo Rey dió á la Ciudad de Girona. Ita *in libro instrumentorum folio 144: pag. 2.*

Al Rey don Fernando Segundo, hijo y sucesor del Rey don Juan el Segundo, sirvió tambien en muchas ocasiones la Ciudad de Tortosa, como consta en las Coronicas: y despues al invicto Emperador Carlos Quinto, en el año de 1544 con tres mil ducados, para socorro de la gente de guerra, que contre el Rey de Francia, y otros enemigos tenia levantada, la qual cantidad se le prestó á la Cesárea Magestad con muy grande afición y brevedad, como se veo *in libro instrumentorum folio 166.*

Al Rey don Fernando Segundo, sucesor del Rey don Juan el Segundo, sirvió tambien en muchas ocasiones la Ciudad de Tortosa, como consta en las Coronicas: y despues al invicto Emperador Carlos Quinto, en el año de 1544 con tres mil ducados, para socorro de la gente de guerra, que contre el Rey de Francia, y otros enemigos tenia levantada, la qual cantidad se le prestó á la Cesárea Magestad con muy grande afición y brevedad, como se veo *in libro instrumentorum folio 166.*

Intraprenuers

En

JOSÉPHÉ FOGET SALES

PLAZA DEL HOSPITAL, 5, TORTOSA

En este establecimiento se confeccionan trabajos

tipografichs á preus económichs

Treballs à varies tintes y sobres papé pergami.

•६ लाखों १० हजारी का अनुदान

INFORMATION DESIGN BY

capitulación de este concilio de Roma. Y, como se ha visto, el obispo de Roma, que es el papa, es el que tiene la autoridad de convocar y presidir el Concilio. Y, como se ha visto, el papa es el que tiene la autoridad de convocar y presidir el Concilio.

De la fábrica de las Torres del Ángel, ejido de los

La protección, y defensa del mar es de su Magestad, y fué de sus felicíssimos predecesores, conforme á justicia. *Ita report Peregrin de iur. fisca, libro 5. tit. 1. nú. 17.* Y esto tambien procede en Cataluña, *pro ut doce Calicius in Marga. fisc. dubio 8 nú. 36 quos refert Cancer in 3. part. resolu. cap. 13. núm, 236. et 38.* Por lo cual la protección y defensa del mar de Tortosa parece que perteneció siempre á los Sereníssimos Reyes de Aragón: y agora á su Magestad; y por los robos, cautiverios, y daños exorbitantes, que los cossarios hazian en la costa del, en el coll de Balaguer, y boca del Rio Hebro, y por toda aquella comarca, se suplico humildemente al Rey don Felipe Segundo de este nombre, mandase fabricar algunas Torres, para que con la atalaya y guarda dellas, tuviessen reparo tantos, y tan continuos daños, y los cosarios quedassen refrenados: como por otros negocios más árduos, y importantes á la Real Corona, no hubiesse lugar este, la Ciudad de Tortosa y sus Ciudadanos, atendiendo al servicio de su Rey y señor

bien comun de la República, teniendo presentes la libertad, y ánimo con que hasta entonces sus predecesores sirvieron á sus Reyes y señores, con sus vidas y haciendas, dejando passar ocassion; en esto emprendieron fabricar la fuerte Torre á su costa en la gola del dicho Rio Hebro, en una Isla que allí haze, llamada del Grech, mestre, Vien- cuan del servicio de su Majestad Iera, y bien comun de los Reynos, y vasallos; y assi en el año 1575. se emprendió cha fabrica, la cual Torre por tener su assiento en parte jos de donde se traya la piedra, cal, y demás pertrechos, é de mucha costa, y trabajo, y al fin se acabó, y gastó la Ciudad en ello, cincuenta y un mil ciento, y cincuen- reales, cemo se prueba con escritura pública, *in libro ins-*

Los cosarios de Argel tuvieron noticia desta fábrica, y
y como atendieron, que con la guarda de la dicha Torre, se
les impedian las correrías, que por aquella parte hazian,
robando, y cautibando mucha gente, y bajeles, resultando
les dello mucha riqueza cada año, y que por este medio se
les impediría de allí adelante, vinieron con muchas Galeo-
tas y Fragatas, y una mañana embistieron con muy grande
poder á la gente que estaba en guarda della, la cual no es-
taba aun medio fabricada, y se trabó entre ellos una
muy reñida escaramuça, que duró muchas horas, acometien-
do los Moros mucha veces la escalada, y Dios fué servido
que los de la guarda della (aunque pocos) hizieron retirar á
los Moros, que fueron más de doscientos, y muchos muy
mal tratados, y mal heridos, y muchíssimos muertos: los
cuales visto que era imposible, por el valor y valentia con
que se lo defendian, el rendir á los Christianos, se metieron
en las Fustas, y dejaron la empresa; en la cual murieron
peleando algunos de los de Tortosa, que estaban en la guar-
da de dicha fábrica, y otros quedaron mal heridos: y como
el combate duró mucho tiempo, y la Ciudad de Tortosa tu-
vo aviso dello, previno muy grande socorro de gente, y mu-
niciones, y antes de llegar á los Moros, ya se abian embar-
cado, y hecho á la vela. Todo lo cual se prueba *in libro*
instrumentorum folio 176. et 178.